

Gurtej Singh v. Jagrup Singh and another (M. M. Punchhi, J.)

ਐਮ. ਐਮ. ਪੰਚੀ ਜੇ.

ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1982 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ 1064।

18 ਨਵੰਬਰ 1982

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1974 ਦਾ II)— ਧਾਰਾ 161, 230, 231 ਅਤੇ 319— ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵਚਨਬੱਧ ਦੋਸ਼ੀ — ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਹੁਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ — ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ 2- ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ— ਅਜਿਹਾ ਹਵਾਲਾ—ਕੀ ਦਰਖਾਸਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਵਿਚਾਰ ਹੈ — ਧਾਰਾ 319 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਸਬੂਤ' — ਦਾ ਅਰਥ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧਿਆਇ XXIV (1983)2 ਵਿੱਚ ਜੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਲਈ ਆਮ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੂਰਕ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 230 ਅਤੇ 231 ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ। ਹੁਣ, ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 230 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੱਜ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ। ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਜੋ ਇਸਤਗਾਸਾ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 231 ਦੇ ਤਹਿਤ "ਇਸਤਗਾਸਾ ਲਈ ਸਬੂਤ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜੱਜ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਇਹ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੇ ਫਰੇਮਰਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319(1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (4) ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਲਪਨਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਦੀ

ILR ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ

ਅਪਰਾਧ. ਇਹ ਲਾਹੇਵੰਦ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਤੋਂ ਬਚ ਨਾ ਸਕਣ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਜਾਤਮਕ ਅਧਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 230 ਅਤੇ 231 ਲਈ ਇੱਕ ਚਿਪਕਣ ਵਾਲਾ ਗੁਣ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਧੁਰੇ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ

ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਜਾਂਚ, ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੱਦਲਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਤਿਆਗਣਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਵੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੱਠੇ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਲਈ, ਧਾਰਾ 319 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ, ਜਾਂਚ, ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਕਮਿਟਿੰਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ. (ਪਾਰਾ 5 ਅਤੇ 6)।

401 ਕਰੋੜ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 31 ਮਈ, 1982 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਲਈ ਪੀ.ਸੀ.

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਟੀ.ਐਸ.

ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬੱਤਾਸ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ.

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਏਜੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਪੁੰਡੀ, ਜੇ. -(ਮੌਖਿਕ)

(1) ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ, ਕੀ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ (ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ) ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਖੋਜ ਦਰਜ ਕਰੋ? ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਚਾਰ ਹਮਲਾਵਰ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਸਨ; ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਲੈਸ; ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ; ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ, ਪੁੱਤਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਜੁਰਮ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਯਾਨੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੁਰਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ

Gurtej Singh v. Jagrup Singh and another (M. M. Punchhi, J.)

ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਾਬਤਾ, ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਅਤੇ 307 '34,- ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬਠਿੰਡਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੀੜਤ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 319 ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। 31 ਮਈ, 1982 ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸੇਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(2) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪੜ੍ਹਣ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ: (i) ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਵਾਪਰੀ। ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗਵਾਹ, ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਕਲਰਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇ ਨਾਮ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਹਨ) ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ; (ii) ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਤਾ ਧਿਰ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੱਖੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ (ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦਾ ਮਤਲਬ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ); ਅਤੇ (iii) ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ - ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ।

(3) ਹੁਣ, ਕੀ ਇਹ ਕਾਰਕ ਸੰਬੰਧਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਅਧੀਨ ਯੂਆਰਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਵਿੱਚ 'ਸਬੂਤ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਭਾਗ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ: -

- (1) 9. (1) ਜਿੱਥੇ, ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।
- (2) ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ।
- (3) ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਸੰਮਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।
- (4) ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ-
  - (a) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ

ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ;

- (b) ਧਾਰਾ (ੳ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਚੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ/ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 230 ਅਤੇ 231 ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਆਇ XVIII ਵਿੱਚ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

“230.—ਜੇਕਰ ਚੋਸ਼ੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 229 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੱਜ

ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਐਮ. ਐਮ. ਪੁੰਡੀ, ਜੇ.)

ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਤੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- (231) (1) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਜੱਜ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਲੈਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ ਜੋ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- (2) ਜੱਜ, ਆਪਣੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਰਹਾ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਿਰਾਹ ਲਈ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

(5) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਅਧਿਆਇ XXIV ਵਿੱਚ ਜੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਆਮ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੂਰਕ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 230 ਅਤੇ 231 ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ। ਹੁਣ, ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਚੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਚੋਸ਼ੀ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 230 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਇਮਤਿਹਾਨ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਲੈਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਜੋ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 231 ਦੇ ਤਹਿਤ “ਇਸਤਰਾਸਾ ਲਈ ਸਬੂਤ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜੱਜ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ, ਇਹ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਚੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਚੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ

Gurtej Singh v. Jagrup Singh and another (M. M. Punchhi, J.)

ਦੇ ਫਰੇਮਰਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਇਰਾਦਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319(1) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਸਤਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਲਈ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਲਪਨਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਬੁਲਾਉਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਲਾਹੇਵੰਦ ਪੱਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਕੀ ਵੱਡੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਤੋਂ ਬਚ ਨਾ ਸਕਣ। ਨਿਆਂਇਕ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਤਮ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ, "ਜੂਡੀਕਸ ਡੈਮਨੈਟਰ ਕਮ ਨੋਸੋਸ ਐਬਸੋਲਵਿਟਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ "ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ"। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਜਾਤਮਕ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 230 ਅਤੇ 231 ਲਈ ਇੱਕ ਚਿਪਕਣ ਵਾਲਾ ਅਟ੍ਰੀ ਬੂਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਧੁਰੇ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਮਾਗ ਜਾਂਚ, ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਅਧੀਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘਿਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਤਫ਼ਤੀਸ਼ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਸਮੀ ਕੰਮ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਅਤੇ ਤਿਆਗਣਾ ਹੋਵੇਗਾ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਰਫ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਵੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ ਹੈ।

(6) ਹੁਣ IC ਸਿਧਾਂਤ, V ਉਪਰੋਕਤ 1 ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਪਰੋਕਤ-ਸਬੰਧਿਤ ਤਿੰਨ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੀਮਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 145 ਅਤੇ 157 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਪ੍ਰੀ-ਚਾਰਜ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਲੱਭਣ ਲਈ। ਇਹ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਹੀਏ ਤਾਂ, ਕੋਈ - ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਹ "ਸਬੂਤ" ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਕ ਬੇਲੋੜਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਖੋਜ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ

ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਸਾ ਰੂਪ ਪੁਨਿ ਪ੍ਰਿਮਾ ਹੈ ਚਿਹਰੇ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਬਾਰੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼, ਫਿਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੱਖੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਕਾਰਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਇੱਕ ਦੇ-ਧਾਰੀ ਹਥਿਆਰ ਹੈ, ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 319 ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਤੀਸਰੇ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਲਈ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ; ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ-ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2)(d) ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 169 ਦੇ ਅਧੀਨ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 170 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਇੱਕ ਸਮੇਂ, ਪ੍ਰੀ-ਚਾਰਜ ਪੜਾਅ 'ਤੇ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਜੋ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸਹੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੱਥ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਨ, ਕੌਮ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਕਾਰਕ ਸਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦਰਜ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕੀ ਸਬੂਤ ਕਾਫੀ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਬਚੇ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਵਿਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੈ। ਇਲਜ਼ਾਮਬੱਧ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ

Gurtej Singh v. Jagrup Singh and another (M. M. Punchhi, J.)

ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

ਐਸਐਸ ਕੰਗ ਜੇ.

ਸਰਦਾਰੀ ਲਾਲ ਐਡ ਕੰਪਨੀ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, -ਜਵਾਬਦਾਰ।

ਅਪਰਾਧੀ, ਫੁਟਕਲ. 1982 ਦਾ ਨੰਬਰ 3621-ਐੱਮ .

29 ਨਵੰਬਰ 1982

ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ (1964 ਦਾ XXXVII)— ਸੈਕਸ਼ਨ 16(1)(a)— ਭੋਜਨ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਨਿਯਮ, 1955— ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ ਆਈਟਮ ਨੰ. ਏ. 05.21— ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ—ਕੀ 'ਕਰੀ ਪਾਊਡਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ A. 05.21 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ — ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਲਈ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ — ਅਜਿਹੇ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ — ਕੀ ਧਾਰਾ 16(1) (ਏ)- ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਰੀ ਪਾਊਡਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ A. 05.21 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਰੀ ਪਾਊਡਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਸਣ, ਅਦਰਕ, ਹਲਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। . ਇਹ ਲੇਖ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਰੀ ਪਾਊਡਰ ਵਿੱਚ ਸਟਾਰਚ ਅਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਨਮਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਰਚ ਜਾਂ ਆਮ ਨਮਕ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਟਾਰਚ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੀਟ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੰਦਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਰੀ ਪਾਊਡਰ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਨੂੰ ਕਰੀ ਪਾਊਡਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਲਈ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮ ਮਸਾਲਾ ਕੜੀ ਪਾਊਡਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1)(a) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੮)।

ਕੈਲਾਸ਼ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, 1975 (1) FAC 466.

-ਇਸ ਤੋਂ ਅਸਹਿਮਤ: